

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Omnem tristitiam, quam patiuntur dæmones, pertinere ad pœnam
sensus. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Demonēs dolore spirituali affici certum est.

Dolor in animantibus duo habet, & rationem formalem doloris, & passionem aut commotionem corpoream sibi coniunctam: id quod omni affectui commune est, ut notauimus disput. 84. Ceterum cum quaerimus de aliquo genere affectus, an conueniat Deo, aut creaturæ spirituali, non intelligimus secundum passionem corpoream, quam habet sibi coniunctam in animantibus, sed solum secundum rationem formalem talis affectus, & hac ratione ibidem ostendimus, quosdam affectus Deo tribui, alios autem minime. Dolorem igitur, & tristitiam demonibus conuenire, Scholasticis certissimum est, atque ex multis Scripturæ locis confirmari potest. Primo probat S. Thomas in hoc articulo in argumento.

Apoc. 18. & 20. Sed contra, ex illo Apocal. cap. 18. Quantum glorificauit, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum. Hoc enim argumentum ducit S. Thomas a maiori. Nam si homo dolore cruciabitur in inferno, multo magis & demon cruciari debet. Secundo probari potest ex cap. 20. Apocalypsis, ubi dicitur diabolus missus in stagnum ignis, & fursus, ubi bestiae cruciabantur die, ac nocte.

2. Pet. 2. Tertio idem probatur clarissime 2. Petri 2. illis verbis, Si enim Deus Angelis peccantibus non peperit, sed rudentibus inferni detractis in tartarum tradidit cruciandos, &c. cruciari autem non contingit sine dolore.

Responso que possit adhiberi reijciatur. Genes. 6.

Verum dicit fortasse aliquis, hæc loca non esse intelligenda secundum proprietatem & absque metaphora: dicitur enim Genes. 6. de Deo, *Tactus dolore cordis intrinsecus*, & tamen hæc verba per metaphoram intelligenda sunt, ita ut dicatur tactus dolore, quia exterius se habuit, ac si dolore, & poena ductus retractasset id, quod fecerat, cum destruxit omnem carnem: nam qui destruit id, quod antea fecerat, indicari videtur animi sui dolorem & poenam. Cur ergo alia loca, quæ de Angelis loquuntur, absque metaphora intelligimus? Hæc tamen obiectio inanis est. Primum quia cum loco Scripturæ commode, absque vilo absurdo in proprio sensu intelligi possunt, non sunt per metaphoram explicanda, & quia de Deo non potest intelligi dolor, aut poena sine aliquo absurdo: Deus enim doloris capax non est, ut in ea disput. 84. ostendimus: & quia eius voluntas immutabilis est, potentia autem non est sine dolore, & mutatione voluntatis: ideo cogimur prædicta loca per metaphoram interpretari. At vero de Angelis testimonia allegata intelligere sine metaphora, nullum est absurdum, ut ex definitione doloris patebit: ergo sine metaphora intelligenda sunt. Deinde, etiamsi vellemus de Angelis per metaphoram ea intelligere, non possemus. Nam de Deo ideo ita interpretamur, quia videmus aliquid factum a Deo, quod dolorem, & poenitentiam indicare videbatur: in Angelis autem id non videmus. Adde, quod cum 2. Pet. 2. dicatur dolor definitus demonibus in poenam suorum peccatorum, & nullus dolor metaphoricus possit esse poena: necesse est, prædicta testimonia absque metaphora explicare.

Ceterum ut videamus, Deo non posse tribui
Vasquez in 1. p. tom. 2.

dolorem & tristitiam secundum proprietatem, Angelis vero recte conuenire, oportet exponere definitionem, & rationem formalem doloris. In qua re, antequam ex propria sententia eam afferamus, quid alij sentiant, breuiter recensebimus. Nonnulli recentiores dicunt, ideo in Deo non esse dolorem secundum propriam rationem, esse tamē in Angelis, quia nullus dololet nisi de ijs, quæ accidunt contra suam voluntatem: contra Dei autem voluntatem nihil accidit, multa vero contra demonis voluntatem eueniunt: ergo demones tristiari possunt, Deus autem non item. Hac tamen ratione sufficienter explicare non possumus id, quod contendimus. Nam multa accidunt contra Dei voluntatem, ut peccata hominum: cur ergo Deus non tristiabitur: si dicas, hæc solum accidere contra voluntatem Dei inefficacem: dolorem autem solum esse de ijs, quæ sunt contra voluntatem efficacem: obstat huic responso alia manifesta ratio, nam poenitentia, quæ est dolor quidam de peccatis commissis, est de ijs, quæ sunt contra voluntatem simplicem, & non efficacem eius, qui dololet: neque enim ille, qui dololet de peccatis, habet efficacem voluntatem, quæ velit se non peccasse: hoc enim iam sibi impossibile est: impossibile autem non est efficax voluntas, ut disputatione 234. capite 2. ostensum est.

Facilius multo ratio assignari potest, ob quam secundum proprietatem Deo tribui non possit tristitia, & dolor, Angelis vero conueniat. Ratio vero desumpta est ex definitione, formali horum affectuum, hoc modo. Delectatio, ut docet sanctus Thomas 1. 2. questione 35. articulo 1. cui opponitur tristitia, & dolor: est de bono coniuncto, & cognito tanquam coniuncto: contra vero tristitia, & dolor debet esse de malo, quod aliqua ratione existimatur coniunctum. Hoc dixerim, quia tristiari potest aliquis de malo amici, quod illud reputet sibi proprium. Sed Deus non potest habere malum sibi coniunctum aliquo modo, nec potest alterius malum reputare ut proprium: ergo neque dolere, neque tristiari potest, ut etiam notauimus in eisd. disput. 82. c. 1. ubi etiam dixi de timore & de alijs affectibus, qui Deo conuenire non possunt. Contra vero cum Angelus possit habere malum sibi proprium, & coniunctum, poterit etiam de illo tristiari & dolere. Huiusmodi est poena, quam patitur in inferno.

CAPVT II.

Omniem tristitiam, quam patiuntur demones, pertinere ad poenam sensus.

Hinc dolorem & tristitiam pertinere ad poenam demonum, nemo dubitat. Vtrum autem omnis dolor pertinet ad poenam sensus, an aliquis etiam ad poenam damni, inter Doctores questionem habet. Recentiores nonnulli sentiunt, esse dolorem, qui spectet ad poenam damni, & qui spectet ad poenam sensus. Nam dolorem ortum ex consideratione poenæ damni, dicunt esse etiam poenam Dei: dolorē vero provenientem ex igne, esse poenam sensus.

Mihi vero probatur sententia Scoti in 4. distinct. Scotus, 50. questione 1. art. 4. conclusionem 2. qui vniuersum affirmant, omnem dolorem, ex quocunque malo
Ppp 2 appie-

Quare Deo non conueniat dolor.

Ratio recentiorum.

3. Resoluitur.

Vera ratio proponitur.

Dolor quid sit.

4.

Sententia negans recentiorum.

Scotus.

apprehenso proveniat, esse pœnam sensus. Cuius rei gratia notandum est, omnem pœnam esse malum, & interdum ex malo aliquo provenire. Dupliciter autem aliquid potest esse malum alicuius. Primum reipsa ab ipsa cognitione, & tristitia, quæ ex cognitione oritur: & hoc malum habet rationem damni eius, cuius est malum & rationem pœnæ damni, quoties propter peccatū infligitur. Talem autem pœnam, & malum pati possunt pueri, & amentes: quia natura huius mali non pendet ex cognitione & tristitia: sed in privatione alicuius boni, ut in privatione alicuius doni spiritualis, aut alicuius temporalis commodi consistit: & ideo hæc pœna non est pœna sensus: quia malitia eius non pendet ex sensu, aut cognitione: talis est in demonibus privatio beatitudinis: hanc igitur pœnam dicuntur demones pati: non quatenus illam sentientes tristantur, sed quatenus ea re ipsa læsionem, & damnum patiuntur.

Aliud autem est malum ea solum ratione disconveniens, quatenus sentitur, seu cognoscitur & cognitum tristitiam affert: & hoc malum quoties infligitur propter peccata, dicitur pœna sensus: non quia sit per sensum corporeum tantum, sed quod sit etiam per cognitionem, quam sensum communiter vocamus, quia pœna sensus corporei notior est: quare omne obiectum eatenus dicitur asserre pœnam sensus: quatenus affert tristitiam: & quia illam patitur, eatenus pati dicitur, quatenus tristatur. Hinc constat, omnem tristitiam etiam de pœna damni ex cognitione ortam, esse pœnam sensus: aut oportet aliam definitionem ex proprio cerebro excogitare.

Quod vero ait Scotus, esse aliam pœnam damnatorum omnium maximam, odium scilicet perpetuum, quo Deum prosequuntur: & eam simul esse culpam: ideoque omnium maximam esse, cum vera doctrina, quam tradit S. Th. 1. 2. q. 87. articulo 2. & nos idem vberius confirmabimus, minime constat: nam iuxta doctrinam S. Th. peccatum, quatenus peccatum, pœna esse non potest prioris peccati, hoc est, malitia peccati non potest esse malitia pœnæ, etiam relictæ ad prius aliquod peccatum: quamvis peccatum posterius, præter malitiam culpæ, possit coniunctam habere malitiam aliam pœnæ, ut infamie morbi, & aliam huiusmodi, ratione cuius possit esse pœna prioris, ut ibidem explicabitur. Quare odium, quo demones Deum perpetuo prosequuntur, ratione solum cruciatus & doloris, quem secum asfert, potest esse pœna prioris peccati: omnis enim, qui odio habet aliquem, hoc ipsum quod malum non consequitur, quod ei desiderat, cruciatur: sed odium ratione malitiæ, quam habet, quatenus peccatum culpæ esse non potest. Ex quo etiam sequitur, odium Dei non esse pœnam omnium maximam.

CAPVT III.

Talis est dolor & tristitia demonum, ut nullam secum patiantur veram delectationem.

¶ Cum vehemens sit tristitia, qua demones perpetuo vexantur, difficultas esse potest. An de aliqua re possint lætari? S. Th. in 4. d. 45. quæst. 2. articulo 2. q. 1. ad 4. fatetur, demones aliquando de

ARTIC. III.

re aliqua lætari, nempe ex eo quod homines in tentatione superant: & videtur fuisse sententia Aug. lib. 2. contra Manichæos, 17. in 1. q. 1. quem citat S. Th. in hoc articulo primo argum. Itemque sentit ille in solutione illius, & Alexander 2. p. 4. in 4. articulo 1. & 2. Sed S. Th. in 4. hanc lætationem delectationem appellavit phantasticam, hoc est non veram, sed apparentem. Alexand. vocavit quiddam amaritudinem plenum. Probant autem potius hæc sententia: quoniam in demonibus est spes, & desiderium, quæ sunt de futuro bono: sed ipse desiderio respondet delectatio, postquam id, quod desiderabatur, adeptum est: ergo in demonibus est delectatio.

Ego quidem existimo primum, nullam esse in demone talem delectationem, quæ dolorem cruciatum, quem patitur pro suo peccato, aliquo modo leniat, & mitiorem reddat: nam sicut potius sensus in demonibus est æternæ etiam eodem modo persecutus semper, & hoc indubitanter omnibus esse debet.

Deinde dico, nullam veram delectationem ex aliquo eventu demonibus provenire, tamen si flagrans habeant desiderium alicuius futuri quod tanquam bonum suum apprehendant. Quare, etiam si ardentius desiderant vincere homines tentatione peccati, tamen existimo, contra victoriam, vere de ea non lætari, quæ sententia ex doctrina Aristot. 7. Ethicorum capitulo 1. manifeste colligitur. Nam post medium capituli inquit, Voluptas aut contraria, & quævis, minus si vehementer, pellit dolorem, hoc est, non solum voluptas, quæ est de obiecto sub una ratione considerato, pellit necessario dolorem de eodem obiecto sub eadem ratione apprehenso (hæc enim contraria sunt), verum etiam quævis voluptas, nempe aut de eodem obiecto sub alia ratione considerato, aut de alio quocunque, si tamen sit vehementer, non patitur secum ullam tristitiam: nam quo aliquis magis de una re delectatur, eo minus tristatur de quacunque alia re: quia eo minus afficitur ut malum quodcunque aliud, quod evenit, quomodo apparet bonum id, quod possidet: id quod ex eventu competum est: ergo tam potest esse delectatio, ut omnem pellat dolorem, sicut Aristoteles. Eademque omnino ratio erit tristitiæ, & doloris, ut si maximus sit, pellat omnem lætationem, præsertim si lætatio non sit vehementis obiecti. Cum igitur tristitia demonum vehementissima sit: ea vero quæ ipsi asserere possunt lætationem, minoris sunt momenti, & nihil habent, nisi sola cogitatione peccati discendum est, nullam omnino demones capere delectationem, etiam si id, quod auidet delectabant, consequantur.

Hanc sententiam sequitur Gabriel in 2. diffinitione 7. quæst. 1. articulo 3. dubio 1. Oramus 2. quæst. 19. ad 7. dubium in fine quæstionis. Probant autem demones nunquam lætari de eo, quod desiderabant, quia Deus subtrahit concursum suum, ne possint lætari adeo iam bono, quod desiderabant. Hæc tamen ratio admittenda non est: quia hæc esset perpetua quædam violentia, ut dispensatione 239. caput 1. notavi, quam admittere necesse non est. Deinde probant, quia status iste illorum tristitia patitur secum desiderium delationis bono apprehenso, non tamen lætationem. Quæ ratio